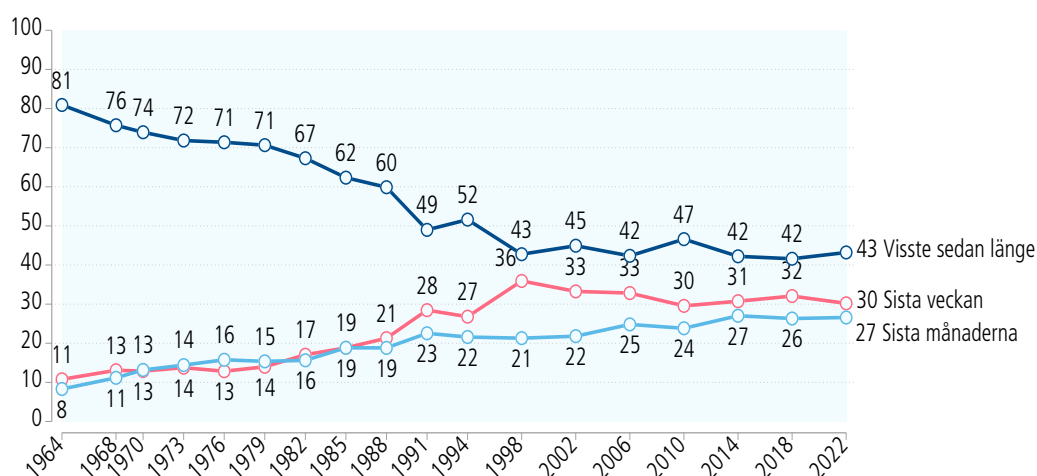

Tidpunkt för partival

Frågor om tidpunkten för röstmöjighetsbeslutet är en klassisk fråga till svarande i väljarundersökningar runt om i världen. Somliga väljare har redan bestämt sig och vetat sedan länge vad de tänker rösta på, medan andra fattar sitt beslut betydligt närmare inpå valet. Senare beslut är en effekt av ökad rörlighet som påverkar partiernas sätt att konkurrera om väljare och det blir svårare att förutse valutgångar. I Sverige har andelen sent beslutande väljare minskat i takt med att väljare blivit mindre partilojala. År 1964 angav 81 procent av de tillfrågade att de sedan länge visste vilket parti de skulle rösta på, jämfört med bara 49 procent år 1991. Under samma period ökade antalet väljare som avvaktade med sitt beslut in i de sista månaderna/veckorna från totalt 19 procent (11 och 8 procent) 1964 till 51 procent vid 1991 års val.

Sedan 1990-talets början har tidpunkten för röstmöjighetsbeslutet inte flyttat närmare valdagen utan stabiliserats på en hög nivå. I sentida val uppger närmare 60 procent att de beslutar partivalet sent, först under sommaren och sista veckan av valrörelsen. Och en dryg fjärdedel uppger att de bestämmer sig under sista veckan (se figur 1). En ny modern och svagt partiidentifierad väljare växer fram. Många väljare har mer än ett parti som de överväger att rösta på och det finns en rationalitet att avvakta med ett slutgiltigt val tills partierna har presenterat sin politik och genomfört sina valkampanjer. En ökad beredskap att rösta strategiskt, exempelvis på partier som befinner sig nära fyraprocentsspärren, leder också till att beslut tas närmare valdagen.

Figur 1 Tidpunkt för partival 1964–2022 (procent)

Källa: Valundersökningarna 1964–2022.

Kommentar: Resultaten visar andelen som uppger att sedan länge vetat sitt partival och de som bestämmer partivalet under sista veckan respektive sista månaderna av valrörelsen. Frågan lyder: "När bestämde du dig för vilket parti du skulle rösta på i årets riksdagsval?". Tre svarsalternativ användes: "Jag bestämde mig under sista veckan före valet", "Jag bestämde mig tidigare under hösten eller sommaren" och "Jag visste sedan länge hur jag skulle rösta". Endast svarande som uppgett partival finns med i analyserna. Data är kontrollerade mot officiella röstlängder och viktade mot de officiella valresultaten. Antal svarande varierar från n=1811 vid 2014 års undersökning och n = 9853 vid 2018 års undersökning.